

Mikulski, Zdzisław

Towarzystwo Georga Agricoli popierania historii nauk przyrodniczych i techniki (Georg-Agricola-Gesellschaft zur Förderung der Geschichte der Naturwissenschaften und der Technik E.V.)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 39/3 - 4, 209-211

1994

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cola, Stuttgart-Leipzig 1994; *Georgius Agricola und Reflexionen in erzgebirgischer Schnitzerei*, Chemnitz 1993. Do wydawnictw tych dochodzą ponadto opublikowane *Dokumenty z Archiwum miasta Chemnitz dotyczące Agricoli i jego Rodziny*. Chemnitz 1994. Ponadto wręczone uczestnikom streszczenia referatów sesji pozwalają sądzić o ich wielkiej wartości.

W Polsce ten wielki jubileusz renesansowego uczonego skwitowano jedynie niewielką wystawką w Muzeum Ziemi PAN. Znacznie lepiej natomiast uczczono 400 rocznicę jego śmierci. Po odbyciu sesji naukowej, Polska Akademia Nauk wydała pracę zbiorową w I tomie „Monografii z Dziejów Nauki i Techniki” – *Georgius Agricola 1494–1555. Górnik, metalurg, mineralog, chemik, lekarz*. Wrocław 1957. We wstępie podkreślono zarówno udział w uroczystościach na terenie ówczesnej NRD w Karl-Marx-Stadt, jak i znajomość dzieł Agricoli w Polsce w epoce Odrodzenia. Zgodnie ze spisem treści publikacja ta zawierała: Benedykt Zi ent a r a : *Górnictwo i hutnictwo środkowo-europejskie w dobie działalności Agricoli*; Kazimierz Ma ś l a n k i e w i c z : *Georgius Agricola (1494–1555). Życie i dzieła*; Włodzimierz H u b i c k i : *Georgius Agricola jako chemik*; Jerzy P i a s k o w s k i : *Metallurgia w XVI wieku w świetle dzieła Agricoli „De re metallica”*; Aleksander K r u p k o w s k i : *Polskie metody wytwarzania w XVI wieku według Georgiusa Agricoli*; *Wykaz prac Georgiusa Agricoli. Bibliografia*. Była to pierwsza pełniejsza książka o Agricoli, w nakładzie 900 egzemplarzy, który został zupełnie wyczerpany. Wówczas zapowiedziano prace nad szczegółowym opracowaniem wkładu Agricoli do poszczególnych dziedzin górnictwa i przekład jego dzieł rozpoczęty przez inż. Majewskiego, lecz przerwany na skutek jego śmierci. Pozostajemy więc przy przekładzie polskim *De veteribus et novus metallis* w opracowaniu Majewskiego, „Hutnik” t. III, 1930 i t. IV, 1931, a także oddzielnie, Katowice 1931.

Józef Babicz
(Warszawa)

TOWARZYSTWO GEORGA AGRICOLI POPIERANIA HISTORII NAUK
PRZYRODNICZYCH I TECHNIKI (GEORG-AGRICOLA-GESELLSCHAFT ZUR
FÖRDERUNG DER GESCHICHTE DER NATURWISSENSCHAFTEN
UND DER TECHNIK E.V.)

W marcu 1994 r. minęło 500-lecie urodzin Georgiusa Agricoli, wybitnego uczonego epoki Odrodzenia; jego imię nosi jedno z towarzystw niemieckich, mające na celu popieranie działalności w zakresie historii przyrodznawstwa i techniki (Georg-Agricola-Gesellschaft). Warto zatem przybliżyć czytelnikowi polskiemu zarówno działalność Towarzystwa, jak i sylwetkę uczonego patrona, występującego powszechnie pod przybranym nazwiskiem łacińskim.

Georg Pauer¹ urodził się 24 III 1494 r. w powiatowym mieście Glauchau (Saksonia), jako syn zamożnego sukiennika². Przemysł włókienniczy dominował w tym

mieście. Szkołę z językiem łacińskim ukończył w pobliskim Zwickau, po czym został nauczycielem w nowo powstałej szkole z językiem greckim, a następnie jej rektorem. W Lipsku podjął studia medyczne i przyrodnicze, które kontynuował w Bolonii i Padwie; z kolei w Wenecji (a być może w Ferrarze) uzyskał stopień doktora medycyny. Po powrocie do kraju w 1526 r. pracował w Czechach jako lekarz miejski. Wówczas zainteresował się górnictwem, a nawet opracował kilka projektów ulepszenia prac górniczych. Od tego czasu rozpoczęła się jego kariera naukowa, wkrótce bowiem (1530 r.) ukazała się jego książka *Bermannus sive de re metallica dialogus*, poświęcona przyjacielowi Lorenzowi Bermannowi, autorowi prac o hutnictwie. Ponadto napisał sporo prac lekarskich i mineralogiczno-geologicznych³. W 1533 r., został lekarzem miasta Chemnitz; wydawał liczne prace na tematy lekarskie, nauki o skałach i górnictwie. W 1550 r. ukończył swe największe dzieło *De re metallica libri XII*, które ukazało się dopiero po jego śmierci w 1556 r.; przyniosło mu ono sławę światową. Agricola zmarł w Chemnitz 21 XI 1555 r.; został pochowany w zabytkowym kościele zamkowym w Zeitz (na południe od Lipska).

Towarzystwo Georga Agricoli powstało w 1960 r.; nawiązano przy tym do tradycji utworzonego w 1926 r. towarzystwa o tejże nazwie przy Muzeum Niemieckim (Deutsche Museum) w Monachium. Obecne towarzystwo jest organizacją zwierzchnią (Dachorganisation) związków techniczno-naukowych, zajmujących się historią techniki i nauk przyrodniczych. Jest ono sponsorowane przez przedsiębiorstwa gospodarcze oraz związki i stowarzyszenia naukowo-techniczne i przyrodnicze, a oprócz tego przez osoby prywatne – członków Towarzystwa.

Celem Towarzystwa jest wspieranie zadań naukowych i planów z dziedziny historii nauk ścisłych i technicznych – ideowo i materialnie. Do zadań Towarzystwa należą:

- wydawanie książek mających dużą wartość dla historii nauk przyrodniczych i technicznych oraz prac naukowych;
- wspieranie instytutów i katedr historii nauk przyrodniczych i technicznych;
- przygotowanie i prowadzenie kolokwium naukowych i seminariów na tematy zawodowe;
- popieranie planów badawczych indywidualnych, a szczególnie młodej kadry;
- popieranie organizacji wystaw, publikacji, dokumentacji i bibliotek fachowych.

Działalność Towarzystwa zmierza w kierunku propagowania znaczenia nauk przyrodniczych i technicznych dla kultury ludzkości, a szczególnie kultury współczesnej. Drogę do tego widzi w badaniu rozwoju historycznego tych nauk i ich powiązań ze społeczeństwem i historią myśli ludzkiej.

Towarzystwo popiera prace badawcze z zakresu historii nauki i techniki, współdziała w tworzeniu odpowiednich instytucji i propaguje ich wyniki na konferencjach naukowych i przez publikacje, Służy temu m.in. renomowany kwartalnik „Technika i Kultura” Technik und Kultur oraz seria publikacyjna Towarzystwa „Historia techniki jako wzór dla współczesnej techniki” Die Technikgeschichte als Vorbild moderner Technik, rozprawiane w ramach składki członkowskiej. Członkowie Towarzystwa – w zakresie ich działalności historycznej – są objęci przez związki naukowo-techniczne w odpowiednich stowarzyszeniach naukowych. Oprócz człon-

ków zbiorowych (korporacji) i firm, także pojedyncze osoby mogą być członkami Towarzystwa.

Towarzystwo Geoga Agricoli ma siedzibę w Domu Metalowca w Düsseldorfie; dyrektorem biura Towarzystwa (Der Geschäftsführer) jest obecnie Rudolf Gabrisch (Postfach 10 54 63; D-4000 Düsseldorf 1, Germany).

Zdzisław Mikulski
(Warszawa)

Przypisy

¹ W dotychczasowych źródłach, nie tylko niemieckich, podaje się powszechnie nazwisko Agricoli jako Georg Bauer, skąd rzekomo miało pochodzić przyjęte nazwisko łacińskie. Najnowsze badania, podjęte z okazji 500-lecia urodzin uczonego, pozwoliły na odkrycie właściwego nazwiska (patrz: Gisela-Ruth Engewald; *Georgius Agricola, vdf Verlag der Fachvereihe* Zürich (B.G. Teubner Verlag, Stuttgart-Leipzig 1994 ss. 140).

² P.-G. Francke und A. Kleinschroth: *Kurzbiographien Hydraulik und Wasserbau. Persönlichkeiten aus dem deutschsprachigen Raum*. München 1991 ss. 685.

³ C. Matschoss: *Männer der Technik. Ein biographisches Handbuch herausgegeben im Auftrage des Vereins Deutscher Ingenieure*. Berlin 1925 ss. 306. Reprint: Düsseldorf 1985.